

Polgári Jog 2016/1. - Ptk. a jogesetek tükrében

Varga Yvett: A főkötelezett ellen folyó felszámolási eljárás és a kezesség kapcsolata

Felhívott jogszabályhelyek: Ptk. 6:417. § (4) bekezdés, Ptk. 6:420. § c) pont, Ptk. 6:422. § (1) bekezdés, Ptk. 6:426. §, Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pont, Cstv. 37. § (3) bekezdés

1. A vizsgált kérdés

[1] Az E. Vállalatnak egy 1992. november 25-i választottbírósági ítélet alapján tőke- és kamattartozása állt fenn a felperessel szemben, amelyet sortartó kezesség biztosított. A felperes követelésének érvényesítése iránt 1995. június 14-én keresetet nyújtott be a főkötelezett és a sortartó kezes ellen. Kérte a bíróságot, hogy kötelezze a főkötelezettet és - abban az esetben, ha a főkötelezett nem teljesítene - a kezes a keresetlevélben megjelölt összeg megfizetésére. Ezt követően, 1995. szeptember 20-án az E. Vállalat ellen felszámolási eljárás indult. A felperes a főkötelezett elleni felszámolási eljárásban nem vett részt, a főkötelezzettel szemben fennálló követelését nem jelentette be.

[2] A kezes a kereseti kérelem elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy a felperes a főkötelezett elleni felszámolási eljárásban elmulasztotta igénye bejelentését, így a felszámolási eljárásban nem minősült a főkötelezett hitelezőjének, ezért a követelést a kezessel szemben sem lehet érvényesíteni. A felperes a kezes ellenkérelmével kapcsolatosan kifejtette, hogy számára a felszámolási eljárásba való bejelentkezés nem hozott volna megtérülést, hiszen a főkötelezzettel szembeni követelése vagyoni fedezet hiányában nem térült volna meg.

[3] A tényállás alapján a következő elvi kérdés merül fel: *a főkötelezzettel szemben megindult felszámolási eljárás mennyiben hat ki a sortartó kezessel szembeni igényérvényesítés lehetőségére; a főkötelezett felszámolási eljárásába történő bejelentkezése hiányában megszűnik-e a sortartó kezessel szembeni igényérvényesítés lehetősége?*

2. Megoldás az 1959-es Ptk. alapján

[4] A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a kezes és a jogosult között sortartó kezesség jött létre. A sortartó kezesség - ahogy arra az 1/2007. PJE határozat rámutatott - mindig főkötelezettséget feltételez, és a járulékos kötelezettség mindig ehhez a főkötelezettséghez igazodik. A járulékosaságból következik, hogy ha a főkötelezett teljesít, a kezes szabadul a kötelezettség alól, vagy ha a követelés a főkötelezzettel szemben elévült, akkor az elévült a járulékos kötelezzettel szemben is.

[5] A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 28. § (2) bekezdés f) pontja szerint a hitelezőknek az adóssal szembeni követelésüket a felszámolónak be kell jelenteniük. A bejelentésre a Cstv. 40 napos határidőt biztosít [Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pont]. A hitelező 40 napon túl, de 180 napon belül is bejelentheti a követelését, viszont a 180 napos határidő elmulasztása jogvesztéssel jár [Cstv. 37. § (3) bekezdés]. A Legfelsőbb Bíróság rámutatott, hogy a kezesség járulékosaságából az következik,

hogy a 180 napos bejelentési határidő elmulasztásából fakadó jogvesztés a kezessel szemben is jogvesztést eredményez, ezért a felperesnek a kezessel szemben előterjesztett keresetét elutasította.

[6] A Legfelsőbb Bíróság érveléséből az is következett, hogy a kezessel szembeni igényérvényesítésnek nem jelenti akadályát az, ha a hitelező a főkötelezett felszámolási eljárásában nem jelenti be a követelését, mindaddig, amíg ennek következtében a jogvesztés nem következik be. Az 1/2010. PJE határozat alapján a jogvesztést követően a készfizető kezessel szemben sem lehet igényt érvényesíteni. (Legf. Bír. Gfv.X.30.015/2008. - EBH2008. 1884.)

3. A Ptk. új szabályainak relevanciája

[7] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) a kezesség és a főkötelezett felszámolásának kapcsolatában - a korábbi szabályozáshoz képest, és az azon alapuló 1/2007. PJE határozattal szemben - több szempontból is jelentős változást hozott. A változások alapjául az az elvi megfontolás szolgált, hogy a kezesség - bár járulékos jellegéből következően tartalmában a főkötelezettséghez igazodik - a főkötelezettségtől különböző, saját önálló jogcímmel rendelkező kötelem [6:416. § (1) bek.]. A Ptk. - ezzel összefüggésben - egyértelművé tette, hogy a követelés főkötelezettel szembeni esedékessé válásával a kezessel szembeni követelés nem válik automatikusan esedékessé, hanem ehhez a kezes teljesítésre történő felszólítása szükséges [6:422. § (1) bek.]. A Ptk. a kezesség gazdasági funkcióját szem előtt tartva - a járulékoság korábbi túlhajtott felfogásán túllépve - kimondta azt is, hogy meghatározott feltételek mellett a kötelezett ellen indult csődeljárásban biztosított fizetési haladék, valamint a kötelezett ellen indult felszámolási vagy csődeljárásban kötött egyezség nem eredményezi a kezes helytállási kötelezettségének csökkenését, és nem is ad haladékot a kezes számára [Ptk. 6:417. § (4) bek.]. Éppen ellenkezőleg - a főkötelezett ellen indult felszámolási eljárás gazdasági jelentőségére tekintettel -, kimondta, hogy a főkötelezett ellen indult felszámolási eljárás esetén a sortartó kezesség készfizető kezességbe fordul át [Ptk. 6:420. § c) pont].

[8] Az utóbbi változás a vizsgált kérdések szempontjából döntő eltérés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény megoldásától. Az eltérés indoka a kezesség funkciója: védelem a jogosult számára az adós fizetéseképtelenné válása esetére. Nem volt összhangban tehát a jogintézmény gazdasági céljával az a korábbi szabályozás, amely nem biztosította a kötelezett fizetéseképtelensége esetén a jogosult fellépését a kezessel szemben. [Lásd Gárdos Péter - Gárdos István: A biztosítéki szerződések. Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 2074. o.] Ezért rendelkezik úgy a Ptk., hogy a csőd-, illetve felszámolási eljárás nem szolgál a kezes javára, sőt az ilyen eljárás következtében a kezes elveszíti a sortartási kifogás jogát, azaz a szerződéskötéskor sortartó kezesség készfizetővé válik. A kiemelt törvényi változásokra tekintettel a Kúria 1/2014. PJE határozata (V. pont) az 1/2007. és az 1/2010. PJE határozatot „az új Ptk. eltérő rendelkezése miatt” nem tartja irányadónak.

4. Válasz a vizsgált kérdésre

[9] A Ptk. új szabályai következtében, a főkötelezett fizetéseképtelensége esetén a jogosultat választási jog illeti meg: igényét érvényesítheti a főkötelezettel, a kezessel vagy mindkettőjükkel szemben. A kezessel szembeni fellépést az teszi lehetővé, hogy a kezes kötelezettsége sortartóból készfizető kezességgé alakul a főkötelezett felszámolására tekintettel [Ptk. 6:420. § c) pont]. A

jogosult, ha részt vesz a főkötelezett csőd- vagy felszámolási eljárásában, egy esetleges egyezséget megelőzően köteles tájékoztatni a kezest annak tartalmáról. A tájékoztatás teljesítése esetén a kezes helytállási kötelezettsége változatlan terjedelemben fennmarad, elmaradása esetén viszont a kezes kötelezettsége lecsökken az egyezségben meghatározott mértékre [Ptk. 6:417. § (4) bek.]. A Legfelsőbb Bíróság itt ismertetett döntésével egyezően, a kezesség járulékoságából következően, ha a főkötelezettség - a jogosult mulasztása miatt bekövetkező jogvesztés következtében - megszűnik, akkor megszűnik a kezes helytállási kötelezettsége is. A jogosult tehát az új Ptk. alapján is a kezessel szembeni igényérvényesítés lehetőségét kockáztatja azzal, ha nem vesz megfelelően részt a főkötelezettel szembeni felszámolási eljárásban. Változatlanul irányadó továbbá az a szabály is, amely szerint, ha a jogosult hibájából a követelés a kötelezettel szemben behajthatatlanná válik vagy a behajtása jelentősen megnehezül, a kezes szabadul. E korábbi szabályt a Ptk. úgy pontosította, hogy a kezes annyiban szabadul, amennyiben a kötelezettel szembeni megtérítési igénye alapján egyébként kielégítést kaphatott volna (Ptk. 6:426. §).